

Přestože se zahraniční historické bádání - především německé - může pochlubit více či méně kvalitními výzkumy největších knihoven raněnovověké střední Evropy, ve srovnání například s knihovnami měšťanskými jsou dějiny šlechtických knihoven zpracovány zpravidla podstatně hůře. 1 Starší, ale i někteří současní badatelé se často soustředí především na otázky týkající se jejich velikosti a organizace a přitom opomíjí oblasti výzkumu spjaté s funkcí knihoven a jejich užíváním. Zejména pokud jde o rozsáhlé šlechtické sbírky čítající několik tisíc svazků, Zll stává nedořešeným problémem, zda a jakou měrou byly skutečně aktivně využívány a jaký význam ve šlechtickém prostředí ve skutečnosti měly?

Platí to i pro dějiny našich tří nejrozsáhlejších šlechtických knihoven předbělohorského období - rožmberské, žerotínské a dietrichsteinské. Jejich ucelený výzkum zůstává jedním z naléhavých desiderát české kulturní historie. Tento neutěšený stav samozřejmě souvisí i s okolností, že ani jedna z nich se nedochovala jako kompaktní celek. Torza těchto knihoven jsou navíc rozptýlená ve fondech různých - ještě k tomu navíc zahraničních - institucí, což jejich zkoumání velmi komplikuje.

Tragický osud stihl knihovnu jihočeských Rožmberků, zrcadlící významné společenské a kulturní postavení jejich politicky angažovaných majitelů. Na základě starší rodové knihovny ji v druhé polovině 16. století vybudovali především poslední dva členové rožmberského rodu - Vilém (1535 - 1592) a Petr Vok (1539 - 1611). Rodinná sbírka, neustále rozšiřovaná dary, získáváním osiřelých knižních pozůstalostí i knihoven zrušených klášterů, a zejména hromadnými i osobními nákupy, dosáhla na počátku 17. století v středoevropském prostoru nadprůměrné velikosti (kolem 10.000 titulů). Za Petra Voka pak získala i podobu charakteristickou pro šlechtické libráře sběratelského a „muzeálního“ typu: knihy byly zkatalogizovány, označeny vlastnickým exlibris a byly jim vyčleněn samostatný objekt.